

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jus Canonicum Ad Libros V. Decretalium Gregorii IX.

Huth, Adam

Augustæ Vindelicorum, 1732

3. De Rescriptis

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63433](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63433)

Resp. 4. Dispensatione (quæ definitur esse relaxatio alicujus juris, seu exemptio alicujus ab obligatione) cessat Lex, dum ii, qui possunt, in casu aliquo particulari relaxant Legem, v. g. Legislatoꝝ ipse, Successor, Superior, & cui vel tacite vel expresse potestatem dispensandi delegavit. Hinc 1. S. Pontifex potest dispensare in omni lege *Ecclesiastica* utpote Superior. 2. Episcopi extra casus expresse vel tacite ipsis permissoꝝ in Lege Ecclesiæ universali dispensare non possunt. *c. 16. de major & obed. & Clemen. ne Romani. 2. de elect.* 3. Circa quos exercetur dispensatio, debent esse subditi, potest tamen habens facultatem dispensandi secum ipso dispensare. Ratio, quia dispensatio est actus jurisdictionis voluntariæ, quæ distinctionem personarum non requirit. 4. Absque justâ causâ *valide* dispensat Legislatoꝝ; quia ex voluntate ejus integrè Lex pendet; non tamen licite. *Trid. sess. 25. c. 18.* Ratio, quia talis Legislatoꝝ imprudenter abutitur sua potestate; committit aliquo modo crimen acceptionis personarum; ansam præbet querelis aliorum, vel etiam contemptui Legum, quæ omnia sunt contra rationem. Ergo.

TITULUS III.

De Rescriptis.

Q 1. *Quid sit rescriptum & quotuplex?* *Resp.*
ad 1. Rescriptum *genericè* sumptum est respon-

sponsum vel à Principe vel ab alio datum in scriptis ad alterius consultationem, relationem, supplicationem. *Specificè* acceptum restringitur ad responsa scripto data à Principe. Si responsiones à Principe dentur *secundùm jus*, dicuntur rescripta *specificè* sumpta, & quidem *strictè* talia, cùm ita excludatur *privilegium & dispensatio*. Si verò comprehendant, ut fit in hoc titulo, omnia rescripta *secundùm, præter, & contra jus*, dicuntur rescripta pariter *specificè* accepta, sed *latè*. Sumptum tamen hoc etiam secundo modo rescriptum differt à *viva vocis oraculo*, ab *epistola decretali* secundùm dicta. q. 8. *proëm. à Brevi Apostolico*, sed nonnisi accidentaliter, cùm hoc sit compendiosum paucisque verbis expeditum rescriptum, exprimens in cerâ rubra sigillum Papæ cum subscriptione, *datum sub annulo Piscatoris, à Constitutione*, quòd hæc feratur in genere, ut exinde casus particulares deducere queant; rescriptum verò detur ad instantiam partium, ut à paritate tantùm rationis liceat argumentari. Rescripto non abfimile est *præjudicium*, quod desumitur ex sententia Judicis.

Resp. ad 2. Celebrior rescriptorum divisio est in rescripta gratiæ & justitiæ. *Rescripta justitiæ* sunt, quæ dantur ad delegationem & decisionem causarum. c. 22. *h. t.* *Rescripta gratiæ*, quæ ex gratia & liberalitate Principis procedunt, sive conceduntur ad obtinendam aliquam gratiam aut beneficium. Dicuntur *beneficialia*, vel *litteræ beneficiales, mandata Apostolica de providendo, gratiæ expectativa*, quæ versantur circa collationes,

resignationes, aliásque dispositiones circa beneficia. Quid de expectativis statuat Trid. *sess.* 24. *c.* 19. *de refor.* vide. His addi possunt rescripta mixta.

Q. 2. Quis concedere rescriptum possit, in qua materia, contra quem? Resp. ad 1. Solus & omnis Princeps superiorem non recognoscens, qualis v. g. est S. Pontifex in spiritualibus, Imperator, Rex, eorúmque Cancellarii, *c.* 10. *h. t.* Inferiorum ad aliorum instantiam factæ concessionis rectiùs vocantur literæ commissionis, restitutionis, excommunicationis, citatoriæ, inhibitoriæ; ut ex *c.* 25. *h. t.* notat Vallens.

Resp. ad 2. Rescriptum impetrari potest super rebus omnibus, quæ in iudicium deducuntur, quæve ex officio vel gratia concedi possunt. Vallens. *h. s.* 4. *n.* 3. Procedit responsio, quòd cum limitatione ad certos debitores & creditores juxta *Recessum Imper.* de anno 1548. & 1577. possint impetrari, adeoque & concedi *rescripta moratoria*, vi quorum debitores non teneantur satisfacere creditoribus ad certum tempus, quod est quinquennium. *L.* 4. *C. de prec. Imper. offer. L. fin. C. qui bon. cedere.*

Resp. ad 3. Contra quemcunque impetrari potest rescriptum, modò sit subjectus jurisdictioni concedentis. Si tamen in rescripto addita sit clausula: *& quidam alii.* It. *res alia.* vi talis rescripti conveniri non possunt personæ digniores, neque negotia expressis graviora. *c.* 15. *h. t.*

Q. 3.

Q. 3. *A quo possit impetrari rescriptum?* Resp.
 à quocunque specialiter non prohibito, juxta
 vulgatum axioma: *concessum intelligitur, quod
 expresse non prohibetur*; quod procedit in materia
 communiter non prohibita, qualis est hæc. Pro-
 hibentur autem 1. servi. *L. 1. C. de prec. Imper.
 off.* sub certis tamen limitationibus. 2. Falsi
 vel jam revocati Procuratores. *c. 33. h. t.* 3. Hæ-
 retici. *L. 2. C. de SS. Trin.* Quod tamen in
 foro sæculari, in quo tolerantur, non amplius
 procedit. 4. Excommunicati excommunicatione
majori c. 26. h. t. etiam sint occulti tantum, im-
 petrare non possunt rescriptum, ita quidem ut
 ab ejusmodi excommunicato impetratum ipso jure
 sit nullum citra omnem exceptionem *c. ipso jure
 1. h. t. in 6.* Ratio, quia excommunicatio se-
 cum trahit executionem, & Leges, quæ privati-
 vum effectum habent, aut simpliciter inhabilita-
 tem in actum inducunt, statim absque omni sen-
 tentia obligant. Valet tamen impetratio rescri-
 pti ab excommunicato super ipsa causa excom-
 municationis. *cit. c. 1. h. t. in 6.* Item si excom-
 municatio sit minor, aut conditionata: si Papa
 excommunicationis conscius rescripsit: si rescri-
 ptum ab Episcopo vel alio Papâ inferiore con-
 cessum, cum nomine rescripti absolutè prolati
 non veniant literæ ab inferioribus concessæ: si
 excommunicatus rescriptum impetravit ab Im-
 peratore vel alio Principe sæculari; quia in præ-
 senti titulo sermo maximè est de rescriptis Pa-
 palibus.

Q. 4. An quis non tantum pro se, sed & pro alio rescriptum impetrare possit? Resp. 1. De rescriptis gratiæ aff. etiamsi petens mandatum petendi non habeat. L. 6. C. de prec. Imper. offer. Nemo tamen pro absente vel ignorante beneficium potest acceptare, quia acceptatio est actus personalis, ab eo, cui facta est gratia, præstandus. c. 17. de præb. in 6. Sufficit tamen rati habitio.

Resp. 2. De rescriptis justitiæ neg. c. 28. §. sunt & alii & c. 33. h. t. adeo ut tale rescriptum sit ipso jure irritum. L. 24. C. de Procurat. Si tamen vel personæ conjunctæ sint, dummodo de rato caveant, vel Procurator generalis ad lites constitutus nomine proprio impetrare velit rescriptum, vel si consuetudo alicubi sit, prout Pirh. esse testatur in Curia Romana, poterunt à quibuslibet extraneis personis rescripta etiam ad lites sine speciali mandato impetrari.

Q. 5. Quæ sit forma rescripti? Resp. Hæc in legitima ejusdem expeditione consistit, ad quam requiritur I. ut nomen Pontificis vel Imperatoris, annus Incarnationis, Pontificatûs (si sit Rescriptum Pontificium) vel Imperii (si Imperatoris) dies expeditionis exprimatur. c. 7. h. t. c. 6. de fide Instrum. 2. Ut observetur stylus Curia, quo Pontifex Patriarchas, Archi-Episcopus Fratres, Laicos autem, quicumque sint, Filios appellat. 3. Ut rescripta gratiæ bullentur cum filo serico rubro & croceo, justitiæ cum filo cannabis, in quo pendeat plumbum. c. 6. de crim. falsi.

falsi. 4. Ut de Jure communi imperiale rescriptum scribatur scripturâ purpureâ, &c. juxta *L. 6. C. h. t.* sed hæc forma abiit in desuetudinem. 5. Ut quodlibet rescriptum interinetur seu approbetur ab Ordinariis seu Commissariis, num petita sint vera. Ratio, quia in omni rescripto Pontificio subintelligitur clausula: *si preces veritate nitantur*, vel *si ita est*: quam rescripta Imperialia, ut valeant, expressam habere debent.

Q. 6. Quid de narratione & conclusione rescripti observandum? *Resp. 1.* Quodlibet rescriptum constat *narratione, supplicatione & conclusione.* *Narratio* facta à supplicante est propositio eorum, ob quæ quis nititur obtinere rescriptum; hæc, si exigatur probari debet. *L. 5. C. de fide Instrum.* facta à rescribente est vel summaria repetitio narrationis à supplicante positæ, vel nova expressio rerum, quas incidenter commemorat rescribens, Hæc narrata iidem nihil probant, nisi vel rescribens intentionem suam in iis fundaverit, vel aliquid faciant ad causam principalem rescripti. *Clem. un. de probat c. 10. de privil. in 6.*

Resp. 2. Conclusio, quæ & à Practicis *dispositiva* dicitur, est præcipua pars rescripti, in qua rescribens mentem suam cum debitis clausulis exprimit: hic ipse ordo verborum est de forma substantiali rescripti, ut si in rescripto mandentur plura, id priùs sit expediendum, quod priùs præcipitur; secus gestum est ipso jure irritum *c. 22. h. t.* Item si modus procedendi *de novo* à delegante præscribitur, sive alius, quàm à jure

communi requiratur, tali formâ non servatâ actus est irritus *c. cit.* Ratio, quia cum delegatus non aliam habeat facultatem, quàm quæ ei à delegante conceditur, censetur delegans non aliam huic facere potestatem, quàm sub isto modo vel conditione.

Q. 7. Quanam sint exprimenda in petendis rescriptis justitiæ? Resp. seqq. Rescriptum jam priùs obtentum in eadem causa *c. 3. h.* distantia ultra unam dietam, si ultra hanc reus ex propriâ dicecesi extrahatur. *c. 11. h. t. in 6.* conditio personæ privilegiatæ, si contra talem impetretur rescriptum *c. 38. de off. jud. delegat.* lis pendens, & multò magis sententia lata vel appellatio interposita *c. 12. h. t.* transactio vel pronuntiatio arbitrari, si alterutro modo jam causa finita sit. Demum diffamatio vel æquivalentia huic indicia. *c. 21. §. tertia. c. 24. de accusat.* si nimirum in rescripto præcipiatur inquisitio specialis contra aliquem,

Q. 8. Quanam sint exprimenda in rescriptis beneficalibus petendis? Resp. 1. Beneficium priùs obtentum. *c. 17. h. t.* etiam tenue. *c. 42. h.* etiam Vicaria perpetua. *c. 27. eod.* imò & pensio in titulum beneficii data, quia succedit in locum beneficii. 2. Qualitas beneficii antea obtenti, v. g. an sit Dignitas vel personatus. *c. 8. h. t.* an curatum. *c. 16. de prob. in 6. &c.* 3. Valor seu quantitas reddituum beneficii juxta stylum Curie Romanæ, juxta quem tamen omnes Canonatus Germaniæ non excedunt 24. Ducatos, ut evitentur Annatæ.

4. Mo-

4. Modus, quo vacat beneficium, *c. 6. h. t. in 6.*
 5. Jus vel ad vel in beneficio tertio cuidam fortè
 competens, imò & possessio colorata. *c. 6. de*
concess. prab. 6. Rescriptum alterius vel à pe-
 tente vel à tertio impetratum. *c. 31. h. t.* 7. Pa-
 trimonium quod habet petens, si in *forma paupe-*
rum petatur. 8. Si petatur rescriptum sub *for-*
ma gratiosa, habilitas vel potius defectus, quo
 absque dispensatione redditur incapax beneficii.

Q. 9. Quibus modis vitientur rescripta? Resp.
 Non tantum, quando dicta in quatuor præced.
 qq, non observantur, sed & 1. Dum apertè pec-
 catur graviter in latinitatem. *c. 11. h. t.* 2. Si
 contineat rescriptum rasuram in parte quadam
 substantiali. *c. 6. de fide Instrum.* 3. Si mandatur
 aliquid nimis durum, aut à recta ratione alienum.
c. 5. h. t. 4. Si omnes causæ, præsentis & fu-
 turæ per rescriptum uni alicui, vel certis quibus-
 dam iudicibus committerentur. *c. 10. h. t.* exceptis
 tamen Iudicibus *Conservatoribus*. Vel si Iudex
 incertus & ad arbitrium impetrantis eligendus
 daretur, non additâ clausulâ: *ex certâ scientiâ.*
 5. Si fit contra jus commune, contra præjudicium
 tertii, vel derogans juri aut privilegiis alienis, nec
 faciens expressam de iis mentionem &c. 6. Præ-
 cipue vitiantur rescripta per *obreptionem*, quæ
 propriè committitur per narrationem vel expres-
 sionem falsi; & per *subreptionem*, quæ fit per
 reticentiam sive suppressionem veri, quod nimirum
 intrinsecè ad negotium pertinet, & exprimi de-
 beat juxta *Q. 7. & 8.*

Q. 10.

Q. 10. Quâ ratione per ob- & subreptionem videntur rescripta? Resp. 1. Rescriptum gratiæ æquè ac justitiæ ob-vel subreptitiè per dolum, fraudem, & malitiam obtentum est ipso jure nullum. c. 15. & 20. h. t. etiam si expressio falsi vel suppressio veri non fuerit causa finalis concessi rescripti, modò pertineat ad substantiam rei petitiæ. Arg. ex cit. text. qui non distinguunt, an dolus habeat rationem causæ finalis, an impulsivæ.

Resp. 2. Rescriptum tam justitiæ quàm gratiæ nullum est, si suppressa, etiam absque dolo, veritas, aut expressa falsitas talis sit, ut eâ cognitâ Pontifex negaturus fuisset rescriptum. De rescripto justitiæ habetur ex c. 20. h. t. de rescriptis gratiæ arg. ex cap. 19. eod. est tamen distinctio hoc casu inter nullitatem utriusque rescripti facienda.

Resp. 3. Si suppressa veritas aut expressa falsitas non ex dolo, sed ignorantia aut simplicitate talis sit, ut adhuc eâ cognitâ Pontifex rescriptum concessurus fuisset, rescriptum justitiæ non vitatur, sed poterit & debet eo casu Judex delegatus procedere, non quidem secundum formam præscriptam, sed ordinariam. Arg. ex c. 20. cit. Idem obtinet in rescriptis gratiæ c. 14. §. nos igitur de præbend. in 6. nisi expressio veritatis vel ex stylo Curiaë vel jure communi tanquam forma requiratur, ut in c. 23. de præb. in 6.

Q. 11. An vitiatâ una parte rescripti ob dolum sub-vel obreptionem totum rescriptum vitietur?

Resp.

Resp. Valdè probabiliter cum Pichler defenditur affirmativa, etiamsi partes rescripti cæteræ connexæ non sint cum parte ob- vel subreptionem continente. Ratio ob verba *c. 20. h. t. nullum ex illis literis commodum consequantur*, ubi *Tò nullum* includit negationem universalem. *c. 15. eod. mendax precator penitus NB. careat impetratis.*

Q. 12. Intra quod tempus præsentanda sint rescripta? Resp. 1. Rescripta justitiæ tamdiu durant, quamdiu & actio durat, & de se sunt perpetua. *L. 2. C. de divers. rescript.* non obstat *c. 9. & 23. h. t.* dum enim ibi ponitur tempus unius anni, intra quem præsentandum rescriptum, intelligitur de casu impetrati ad adversario secundi rescripti.

Resp. 2. Rescriptis etiam gratiæ ad beneficia de jure communi tempus certum statutum non est; unde ne quidem morte concedentis expirant. *cap. 9. de offic. delegat. in 6.* Si tamen præfixum sit certum tempus, illud servandum. Vide Constitutionem Gregorii XIII. *Humano.* editam anno 1583. & Concordata Germaniæ *f. De cæteris.*

Q. 13. Quodnam tempus inspiciendum in rescriptis? Resp. 1. In rescriptis justitiæ in ordine, ut delegato conferatur jurisdictio, vel ab eo auferatur, attendendum est tempus *præsentatæ*, id est tempus, quo tales literæ de legato sunt præsentatæ: dum autem quæritur, utrùm validè sit impetratum rescriptum; vel dum dubitatur, ad
 quas

quas causas se extendat, inspiciendum tempus *data*, hoc est, tempus, quo literæ Apostolicæ in Curia Romana sunt expeditæ. *Clement. fin. h. t.*

Resp. 2. In rescriptis gratiæ *regulariter* inspiciendum est tempus *data c. 7. h. t. & c. 9. eod. in 6.* Exceptiones vide apud Schmalzgrueber *h. t. num. 23.*

Q. 14. Qualis interpretatio facienda in rescriptis? Resp. 1. Rescripta omnia juxta intentionem concedentis, colligi solitam tum ex verbis, tum ex praxi Curiæ, sunt accipienda.

Resp. 2. Si perpenſis omnibus mens rescribentis maneat dubia, rescripta *justitia* explicari debent secundum jus commune, etiamsi verba debeant aliquo modo improprie sumi. *c. 18. h. t.* Deinde debent utpote odiosa & detrahentia jurisdictioni Ordinarii strictè sumi, ut à persona ad personam in rescripto non expressam, &c. non extendantur. *c. 32. & 40. de off. deleg.*

Resp. 3. Rescripta gratiæ sive ad beneficia pariter sunt strictæ interpretationis. *cap. 4. de prab. in 6.* Ratio, quia impetratio talis per ambitionem fieri solet. Hinc qui impetravit rescriptum ad beneficium proximè vacaturum, vi hujus rescripti non impetrabit beneficium, quod modò post datum rescriptum est erectum. *Clem. fin. h. t.* Similia vide in *c. 4. de prab. in 6. & c. 6. h. t. in 6.* Si tamen literæ beneficiales vel sint concessæ motu proprio, vel in compensationem damni, fortè occasione Ecclesiæ perpeſsi, patet, quòd aliquantò majorem mereantur favorem, quàm

quàm si ad alicujus instantiam fuissent impetratæ.

Resp. 4. Etiam dispensationes sunt strictæ interpretationis. *Reg. jur. 141. ff. & 28. in 6.* Ratio, quia dispensatio est relaxatio juris communis & contra jus. Præterquam autem, quòd variè limitetur responsio, illud communiter receptum est, facultatem ad dispensandum datam esse latè interpretandam. Ratio, quia talis concessio meram continet gratiam, quæ nec juri communi, nec privatorum præjudicat.

Q. 15. Quinam possint ac debeant esse executores rescriptorum? Resp. Si sint rescripta emanata à Sede Apostolica, ejúsve Legatis (in Ordinariorum rescriptis id observandum non est) item si rescripta *causæ cognitionem & jurisdictionem in foro externo* requirant, sive deinde sint rescripta justitiæ, sive gratiæ, executio *de Jure communi* dari non potest, nisi personis dignitatem Ecclesiasticam aut personatum obtinentibus, vel Cathedralium Ecclesiarum Canonicis. *c. statutum. 11. §. sancimus. h. t. in 6.* Qui tamen rescripta *gratiæ* intra 30. dies numerandos à facta præsentatione executioni mandare debent, nisi obstet legitimum aliquod impedimentum; si ulterius differant, impetrans propter hoc gravameu ad delegantem poterit appellare. *c. 26. §. ult. de off. deleg.*

Q. 16. Qualiter exspirent rescripta? Resp. Vel *renunciatione*; quia quilibet rescripto in folius sui favorem concessio renunciare potest. Vel

revo-

revocatione concedentis, cujus revocationis exemplum habetur in cap. fin. h. t. in 6. & potest Princeps vel Judex Ordinarius etiam inferior jurisdictionem per rescriptum concessam revocare, si revocatio non fiat in damnum tertii vel mandatarii, etiam re non amplius integrâ. L. 58. ff. de jud. Vel morte concedentis; ubi tamen inter rescripta justitiæ & gratiæ discrimen faciendum; illa, si rescribens re adhuc integrâ moriatur, expirant c. 20. & 30. de off. deleg. hæc scil. rescripta gratiæ jam facta non expirant morte concedentis, v. g. Papæ. c. 9. de off. deleg. in 6.

TITULUS IV.

De Consuetudine.

Q 1. *Quid sit consuetudo, quotuplex, & quæ ejus ab aliis differentia? Resp. ad 1. Consuetudo est jus non scriptum diuturnis populi moribus, cum aliquo Legislatoris consensu introductum. Et ita definitur consuetudo juris. Consuetudo facti est ipse frequens usus seu actus frequentati & soliti fieri ab aliqua Communitate, ejusve majori parte.*

Resp. ad 2. Præter divisiones alias, quod v. g. alia sit consuetudo Canonica, alia Civilis; alia generalissima, generalis, & alia specifica, dividitur præcipuè in consuetudinem secundum Legem, quæ Legem scriptam supponit, & observando

con-